

Агуулга

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	1
ОРШИЛ.....	1
Танилцуулга	4
1. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилт, хамрах хүрээ	10
2. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	11
3. Нөхөн сэргээлт, орчны тохижуулалтын төлөвлөгөө.....	18
4. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох төлөвлөгөө.....	19
5. Түүх соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө	19
6. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө.....	20
6.1 Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг.....	20
7. Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ)	24
8. БОМТ, түүний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах, хэлэлцүүлэх хуваарь.....	28

Хүснэгтийн жагсаалт:

Хүснэгт 2.1: Чингис хотын дулаан хангамжийг сайжруулах төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардлын нэгтгэл	11
Хүснэгт 2.2: Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, ...	12
Хүснэгт 3.1: Дулааны станцын барилга байгууламжийн талбай	18
Хүснэгт 3.2: Нөхөн сэргээлт, орчны тохижуулалтын төлөвлөгөө	18
Хүснэгт 4.1: Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	19
Хүснэгт 5.1: Түүх, соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө.....	20
Хүснэгт 6.1: Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	223
Хүснэгт 7.1: Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр.....	256
Хүснэгт 8.1: Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь	29

Зургийн жагсаалт:

Зураг 1: Монгол Улсын Засгийн газрын 2015 оны 459 дугаар тогтоол	3
Зураг2: Төслийн байршил	5
Зураг 3: Аймгийн Засаг даргын газар эзэмшүүлэх захирамж, кадастрын зураг	8
Зураг 4.1: Чингис хотод төлөвлөгдсөн шугам сүлжээний зураглал	19

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ЯАМ
“10 АЙМГИЙН ТӨВИЙН
ДУЛААНЫ СТАНЦ БАРИХ ТӨСӨЛ”
ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ НЭГЖ

17040 Улаанбаатар хот, Хан-Уул дүүрэг,
Чингисийн өргөн чөлөө, Айбиз Стайлез Улаанбаатар,
Оффисын хэсэг, 7-р давхар. Утас: 7000 1196
Цахим шуудан: info-10aimag@energy.gov.mn

2022.12.14 № А/264
танай _____-ны № _____-Т

Хүсэлт хүргүүлэх тухай

БНСУ-ын “Экспорт Импорт” банкны хөнгөлөлтэй зээлийн санхүүжилтээр Архангай, Баянхонгор, Говь-Алтай, Говьсүмбэр, Дундговь, Завхан, Өвөрхангай, Сүхбаатар, Төв, Хэнтий аймгийн төвд иж бүрэн дулааны станц, дулаан дамжуулах шугам сүлжээ, дулаан дамжуулах төвийг барих төсөл хэрэгжиж байна.

Төслийн байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний ажлыг “Эко трейд” ХХК гүйцэтгэж, тайланг 2019 оны 08 дугаар сарын 30-ний өдөр “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний мэргэжлийн зөвлөл”-ийн хурлаар батлуулсан байдаг.

Төсөл хэрэгжиж буй 10 аймгийн 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны А/618 тоот тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ийн дагуу боловсруулсан төслийг үүгээр хүргүүлж байна.

Иймд энэхүү төлөвлөгөөний төслийг хүлээн авч, холбогдох хууль журмын дагуу шийдвэрлэж өгөхийг хүсье.

Хавсралт ... хуудастай.

Хүндэтгэсэн,

ЗОХИЦУУЛАГЧ

Ж.МЯГМАРСҮРЭН

000682

БАТЛАВ,
БОАЖЯ-ны ХБОВНУГ-азрын дарга

Г.Энхмөнх

ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ТӨВД ДУЛААНЫ СТАНЦ БАРИХ ТӨСӨЛ

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
2023 ОНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

ЗӨВШӨӨРЧ, ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮҮРЭГ ХҮЛЭЭСЭН:
“10 АЙМГИЙН ТӨВИЙН ДУЛААНЫ СТАНЦ БАРИХ”
ТХН-ийн зохицуулагч Ж.МЯГМАРСҮРЭН

ХЯНАСАН:
ХБОВНУГ-ЫН МЭРГЭЖИЛТЭН

БОЛОВСРУУЛСАН:
ТХН-ийн БО-НЫ МЭРГЭЖИЛТЭН Д.БАТХУЯГ

2022 ОН

ОРШИЛ

Монгол орон нь дэлхийн хамгийн хүйтэн орнуудын нэг бөгөөд одоо ашиглаж байгаа дулаан хангамжийн систем нь орон нутгийн иргэдийн ажиллаж, амьдрах нөхцлийг бүрдүүлэх чухал ач холбогдолтой боловч энэхүү төслийн зорилтот газар болох 10 аймгийн төвд байгаа дулаан хангамжийн тоног төхөөрөмж хуучирч муудсан бөгөөд дулаанаар хангах чадал нь хүрэлцэхгүй, байгаль орчинд гаргах хорт хаягдал өдрөөс өдөрт нэмэгдэж байгаа. Ийм ч учраас хэрэглэгчдийн зүгээс олон тооны гомдлууд ирдэг бөгөөд цаашид үргэлжлүүлэн, хэвийн ажиллуулах боломжгүй юм. Үүнд:

- Зуухны ашигт үйлийн коэффициент < 40%
- Ашиглалтын ажиллагаа болон чадал хангалтгүй
- Ахуйн хэрэглээний халуун усны систем шаардлага хангахгүй, огт байхгүй
- Байгаль орчны бохирдол маш их
- Ажиллах орчны нөхцөл муу
- Технологи бүрэн бус

Энэхүү 10 аймгийн төвд байгаа дулаан хангамжийн системийн хангалтгүй байдалтай холбоотойгоор Монгол Улсын Засгийн газрын 2015 оны 11 дүгээр сарын 23-ны өдрийн 459 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Зээлийн ашиглагдаагүй үлдэгдэл хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төсөл тухай” хэсгийг үндэслэн Эрчим хүчний яамны “10 аймгийн төвийн дулааны станц барих төсөл”-ийг 2019 оны 04 дүгээр 23-ны өдөр байгуулсан.

- 10 аймгийн төвд шинээр дулааны станц болон дулааны шугам сүлжээ барих.
- Байгал орчинд ээлтэй зуухны технологи сонгон авч, аймаг бүрд байнгын ажиллагаатай дулааны станц барих.
- Дулааны станц ба дулааны шугам сүлжээг үр ашигтай ашиглах, үйлчилгээ явуулах нэгдсэн бодлого боловсруулах.

Өндөрхаан хотод 23.0 мянган хүн оршин суудаг, Улаанбаатар хотоос зүүн тийш 330 км-т оршдог. Хэнтий нурууны оргил Асралт хайрхан нь далайн түвшнээс дээш 2799 м –т оршдог. Умард мөсөн далай, Номхон дөлгөөн далайд цутгах Төв Азийн усны хагалбар болох Хэнтийн нуруунаас Хэрлэн, Онон, Туул, Эг, Барх, Хурх, Улз, Балж, Цэнхэр зэрэг тунгалаг устай 70 гаруй том, жижиг гол эх авч урсана. Хэрлэн гол Монголын нутгаар 1090 км урсдагаас гуравны хоёр хувь нь Хэнтий нутгаар урсан өнгөрнө.

Цаг агаар. Агаарын хамгийн бага температур:

Агаарын хамгийн бага утга нутгийн хэнтийн аймгийн төвийн нутгаар 2018 оны байдлаар -32,0... -42,9°C хүрсэн байна.

Огноо	NO ₂ , (мг/м ³) /Стандарт: 0.200/	SO ₂ , (мг/м ³) /Стандарт: 0.450/	PM ₁₀ , (мг/м ³) /Стандарт: 0.100/	CO, (мг/м ³)
2019.11.20	8	0.02	0.001	-

2018 он Хүхэрлэг хий- SO ₂					Агууламж (мг/м ³)		
Хэнтий	1-р сар	2-р сар	3-р сар	4-р сар	10-р сар	11-р сар	12-р сар
		0.041	0.031	0.019	0.008	0.02	0.022
2018 он Азотын давхар исэл- NO ₂					Агууламж (мг/м ³)		
Хэнтий	1-р сар	2-р сар	3-р сар	4-р сар	10-р сар	11-р сар	12-р сар
	0.023	0.029	0.020	0.026	0.020	0.024	0.014

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2015 оны 11 дүгээр
сарын 23-ны өдөр

Дугаар 459

Улаанбаатар
хот

Зээлийн ашиглагдаагүй үлдэгдэл
хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх
төслийн тухай

Өрийн удирдлагын тухай хуулийн 9.1.20, 9.1.21-д заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. "Эдийн засгийн хөгжлийн хамтын ажиллагааны сангаас 2011-2015 онд авах зээлийн тухай Монгол Улсын Засгийн газар, Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын Засгийн газар хоорондын ерөнхий хэлэлцээр"-ийн хүрээнд авах зээлийн ашиглагдаагүй үлдэгдэл болох 244.5 (хоёр зуун дөчин дөрвөн сая таван зуун мянган) сая ам.долларын хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төслийн жагсаалтыг хавсралт ёсоор баталсугай.

2. Энэ тогтоолын хавсралтад заасан төслүүдийг Солонгосын талд санал болгохыг Сангийн сайд Б.Болор, төслийг хугацаанд нь үр дүнтэй хэрэгжүүлэх арга хэмжээ авч ажиллахыг Зам, тээврийн сайд М.Зоригт, Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны сайд Л.Гантөмөр, Аж үйлдвэрийн сайд Д.Эрдэнэбат, Хууль зүйн сайд Д.Дорлигжав, Эрчим хүчний сайд Д.Зоригт нарт тус тус даалгасугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд

Сангийн сайд

Ч.САЙХАНБИЛЭГ

Б.БОЛОР

ЭДИЙН ЗАСГИЙН ХӨГЖЛИЙН ХАМТЫН АЖИЛЛАГААНЫ САНГААС 2011-2015 ОНД
АВАХ ЗЭЭЛИЙН ТУХАЙ МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР, БҮГД НАЙРАМДАХ
СОЛОНГОС УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР ХООРОНДЫН ЕРӨНХИЙ
ХЭЛЭЛЦЭЭРИЙН ХҮРЭЭНД АВАХ ЗЭЭЛИЙН
АШИГЛАГДААГҮЙ ҮЛДЭГДЭЛ ХӨРӨНГӨӨР
ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ТӨСӨЛ

№	Төслийн нэр	Төсөвт өртөг (сая ам.доллар)
1	Улс, хот хоорондын нийтийн тээврийн үйлчилгээнд дэмжлэг үзүүлэх төсөл (300 автобус)	30.5
2	Ухаалаг боловсрол төсөл	20.0
3	Харгиа урьдчилсан цэвэрлэх байгууламжийг шинэчлэх төсөл	20.0
4	10 аймгийн төвийн дулааны станц барих төсөл	130.0
5	Архивын ерөнхий газрын цогцолбор барилгын тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслийн хангалт төсөл	19.0
6	Шүүх шинжилгээний байгууллагын чадамжийг сайжруулах төсөл	13.5
7	Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газрын цахим хяналтын систем байгуулах төсөл	9.5
8	Хууль сахиулах их сургуулийн төв байрны сургалтын лаборатори, тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслийн хангалт төсөл	2.0
	Нийт	244.5

Зураг 1 Монгол Улсын Засгийн газрын 2015 оны 459 дугаар тогтоол

Танилцуулга.

Төслийн нэр: Монгол Улсын “10 аймгийн төвийн дулааны станц барих” төсөл (Монгол Улсын Засгийн газрын 2015 оны 11 дүгээр сарын 23-ны өдрийн 459 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Зээлийн ашиглагдаагүй үлдэгдэл хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төсөл тухай” хэсгийг үндэслэн Эрчим хүчний яамны “10 аймгийн төвийн дулааны станц барих төсөл”-ийг 2019 оны 04 дүгээр 23-ны өдөр байгуулсан.)

Захиалагч: Эрчим хүчний яам

Зээлийн дугаар : MON-14

Хэрэгжүүлэх байгууллага: “10 аймгийн төвийн дулааны станц барих” төсөл хэрэгжүүлэх нэгж

Регистрийн дугаар: 8313628

Улсын бүртгэлийн дугаар: 9068001029

Утас: +976-70001189, [88077925](tel:88077925)

Хэрэгжүүлэгч байгууллага үйл ажиллагааны чиглэл:

“10 аймгийн төвд дулааны станц барих”

Хэрэгжүүлэгч байгууллагын хаяг: Хан-Уул дүүрэг, 3 дугаар хороо, Чингисийн өргөн чөлөө, Засгийн газрын 14 байр,

Төслийн зорилго:

- Төвлөрсөн дулаан хангамжтай дулааны станц шинээр барих
- Дулааны станцын үр ашгийг дээшлүүлэх
- Өсөн нэмэгдэж буй хэрэгцээнд нийцүүлэн дулааны станцыг өргөтгөх
- Жилийн турш хэрэглээний халуун усаар тасралтгүй хангах
- Хэрэглэгчдийн сэтгэл ханамжийг сайжруулах
- Ажлын нөхцлийг сайжруулах

Төслийн зорилт: Монголын хэрэглэгчдийн амьдралын стандартыг дээшлүүлэх хүрээнд дараах зорилтуудыг тавьсан.

- Дунд болон урт хугацааны үр дүн
  - Хүлэмжийн хийн ялгарлыг бууруулна.
  - Үйлдвэрийн аваар ослыг бууруулна.
  - Агаарын бохирдлыг бууруулна: SOx / NOx / Тоосонцор
  - Ахуйн хэрэглэгчдийн дундах эрчим хүчний тэгш бус байдлыг арилгана.
- Богино хугацааны үр дүн
  - Дулааны станцын ашиглалтын түвшин дээшилж, агаарын чанар сайжирна.
  - Дулаан хангамжийг тасралтгүй явуулж, хүрэлцээ муутай газрууд үгүй болно.
  - Ахуйн хэрэглэгчдийн аюулгүй байдал болон орчин сайжирна.

Төслийн зөвлөх үйлчилгээний гүцэтгэгчийн хувьд Монгол Улсын Засгийн газар, БНСУ-ын Экспорт-Импортын банк хоорондын байгуулсан Зээлийн гэрээний хүрээнд “10

аймгийн төвийн дулааны станц барих төсөл"-ийн зөвлөх үйлчилгээний гүйцэтгэгч "Кориан дистрикт хийтэнг инженеринг корпорэшн" -тай 2019 оны 07 дугаар сарын 31-ний өдөр холбогдох гэрээ байгуулж, албан ёсоор зөвлөх үйлчилгээг эхлүүлсэн.

Төслийн байршил. Төсөл хэрэгжүүлэх талбай нь засаг захиргааны нэгжийн зорилтот 10 аймгийн төв хамаарагдана. Улаанбаатар хотын төвөөс 1000 гаруй км хүртэлх зайд орших аймгийн төвийн иргэдийн амьдрах, ажиллах орчин нөхцөлийг дээшлүүлэх төдийгүй, төсөл хэрэгжсэнээр дулааны станцын байгаль орчинд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бодитой бууруулсан байх юм. Эдгээр төвийн хуучирч муудсан дулааны үйлдвэрлэх, хангах системийг төслөөр сайжруулж шинэчилнэ.

- Төв (Зуунмод)
- Дундговь (Мандалговь)
- Хэнтий (Чингис)
- Өвөрхангай (Арвайхээр)
- Говь-Алтай (Алтай)
- Завхан (Улиастай)
- Архангай (Цэцэрлэг)
- Баянхонгор (Баянхонгор)
- Говьсүмбэр (Чойр)
- Сүхбаатар (Баруун-Урт)

Төслийн хүрээнд хийгдэх нийт ажил 10 аймагт нэгэн зэрэг явагдана. Дулааны станцуудын геологийн судалгаа, талбайн төлөв байдлын судалгааг нарийвчилсан зургийн үед нэгэн зэрэг хийж гүйцэтгэнэ.

Зураг 2 Төслийн байршил

МОНГОЛ УЛС
ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН
ЗАХИРАМЖ

2015 оны 03 сарын 20 өдөр

Дугаар А/123

Хэрлэн сум

Газар эзэмшүүлэх тухай

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.2, 30 дугаар зүйлийн 30.1.5, Газрын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.3.2, 33 дугаар зүйлийн 33.1.1 дэх заалт, аймгийн ИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн 2015 оны 07 дугаар тогтоолыг тус тус үндэслэн ЗАХИРАМЖЛАХ нь:

Нэг. Хэрлэн суманд Дулааны станц, инженерийн шугам сүлжээг барихтай холбогдуулан дулаан дамжуулах төвүүдийн газрыг аймгийн Засаг даргын Тамгын газарт эзэмшүүлж уг газруудын хэмжээ, байршил, зориулалт хугацааг 1 дүгээр хавсралтаар баталсугай.

Хоёр. Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын эзэмшил газрын кадастрын зураглалыг 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 дүгээр хавсралтаар тус тус баталсугай.

Гурав. Газар эзэмших эрхийн гэрчилгээг олгон гэрээ байгуулж, биелэлтэд байнгын хяналт тавьж ажиллахыг Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар /Д.Баярхүү/-т үүрэг болгосугай.

Дөрөв. Газар эзэмших гэрээнд тусгагдсан зориулалт, нөхцөлийн дагуу газраа эзэмшин, гэрээний биелэлтийг жил бүр дүгнүүлж байхыг аймгийн Засаг даргын Тамгын газар /М.Болд/-т даалгасугай.

ЗАСАГ ДАРГА

Ж.ОЮУНБААТАР

00 439

Аймгийн Засаг даргын 2015 оны 03 сарын
20 өдрийн дүгээр захирамжийн нэгдүгээр
хавсралт

**АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗРЫН ЭЗЭМШИЖ БАЙГАА
ГАЗРЫН БАЙРШИЛ, ХЭМЖЭЭ, ЗОРИУЛАЛТ**

2015.03.20

Чингис хот

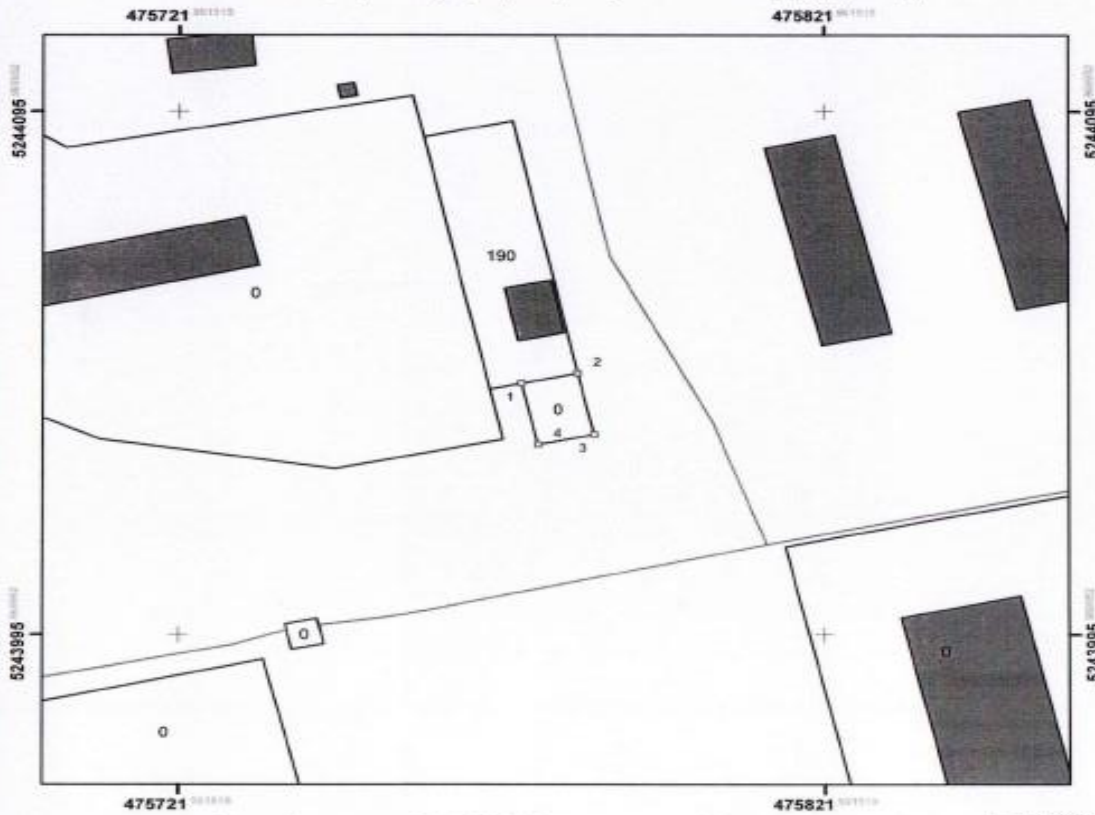
Д/Д	Иргэний эцэг /эх/-ийн нэр, өөрийн нэр	Регистрийн дугаар	Нэгж талбарын дугаар	Талбайн хэмжээ /м ² /	Байршил	Газар эзэмшлийн зориулалт	Хугацаа /жил/
1	Аймгийн Засаг даргын тамгын газар	9076603	2311010231	108	Хэрлэн сум, 5-р баг, "Суно" ХХК-ий зүүн урд талд	Дулаан дамжуулах төв	60
2	Аймгийн Засаг даргын тамгын газар	9076603	2311010232	108	Хэрлэн сум, 5-р баг, "Хэнтий Хангай" ХХК-ий баруун хойд талд	Дулаан дамжуулах төв	60
3	Аймгийн Засаг даргын тамгын газар	9076603	2311010233	108	Хэрлэн сум, 4-р баг, Халдвартын эмнэлгийн зүүн талд	Дулаан дамжуулах төв	60
4	Аймгийн Засаг даргын тамгын газар	9076603	2311010234	108	Хэрлэн сум, 4-р баг, "Хөвчийн жонон" ХХК-ий зүүн талд	Дулаан дамжуулах төв	60
5	Аймгийн Засаг даргын тамгын газар	9076603	2311010235	108	Хэрлэн сум, 4-р баг, Нэгдүгээр сургуулийн хойд талд	Дулаан дамжуулах төв	60
6	Аймгийн Засаг даргын тамгын газар	9076603	2311010236	108	Хэрлэн сум, 1-р баг, Өгөөж худалдааны төвийн урд талд	Дулаан дамжуулах төв	60
7	Аймгийн Засаг даргын тамгын газар	9076603	2311010237	108	Хэрлэн сум, 3-р баг, "Мөнх шувуут" ХХК-ий урд талд	Дулаан дамжуулах төв	60
8	Аймгийн Засаг даргын тамгын газар	9076603	2311010238	108	Хэрлэн сум, 2-р баг, "Дүүрэн богц" ХХК-ий ШТС-ын зүүн талд	Дулаан дамжуулах төв	60

Аймгийн Засаг даргын 2015 оны 47 сарын 20 өдрийн
 1/122 дугаар захирамжийн хоёрдугаар хавсралт

**БАЙГУУЛЛАГА "Аймгийн Засаг Даргын Тамгын Газар" (9076603) -н ЭЗЭМШИЖ БАЙГАА
 ГАЗРЫН БАЙРШЛЫН КАДАСТРЫН ЗУРАГ**

Нэгж талбарын дугаар : **2311010231**

Хаяг : Хэнтий аймаг, Хэрлэн сум, 5-р баг, "Суно" ХХК-ий зүүн урд талд

Зургийн масштаб 1:1000 (1 сантиметрт 10 метр багтана.)

■ - тэмдэгжүүлсэн
 □ - тэмдэгжүүлээгүй

№	X	Y	цэгүүд	урт
1	5244043.75	475774.85	1-2	9.09
2	5244045.73	475783.84	2-3	11.99
3	5244034.02	475786.23	3-4	9.09
4	5244032.08	475777.44	4-1	11.99

Талбайн хэмжээ : 108 квадрат метр

Зураг үйлдсэн : *[Signature]* /Ц.Билэгсайхан/

Хэнтий аймгийн ГХБХБГ-ын мэргэжилтэн

Хянасан : *[Signature]* /Д.Баярхүү/

Хэнтий аймгийн ГХБХБГ-ын дарга

Зураг 3 Аймгийн Засаг даргын газар эзэмшүүлсэн захирамж, кадастрын зураг

1. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилт, хамрах хүрээ

Энэхүү төлөвлөгөөний зорилго нь тухайн төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, бохирдлоос сэргийлэх, ерөнхий үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх, байгаль орчныг хамгаалах талаар авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээнүүдийг төлөвлөх, хэрэгжилтийн үр дүнг тогтооход оршино. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрөөс бүрдсэн.

Хэнтий аймгийн төв Чингис хотод баригдах 30 Гкал/цаг хүчин чадалтай дулааны станц, 10,916 м шугам хоолой, 16 түгээх төвүүдийг барьж ашиглах төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилтуудыг БОАЖЯ-ны 2019 оны 4 дүгээр сарын 3-ны өдрийн Чингис хотын дулаан хангамжийг сайжруулах төсөлд хийсэн ерөнхий үнэлгээний дүгнэлтэд заасан шаардлагууд дээр үндэслэн тодорхойлов. Мөн 2012 онд батлагдсан байгаль орчны багц хуулиуд тухайлбал, Байгаль орчныг хамгаалах тухай, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай, Усны тухай, Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай, Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай, Ургамал хамгааллын тухай, Амьтны тухай, Агаарын тухай, Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай болон 2017 онд батлагдсан Хог хаягдлын тухай зэрэг хуулиуд, түүнтэй холбогдон бусад хуулиудад орсон өөрчлөлтүүд ялангуяа аж ахуйн нэгжийн байгаль хамгаалах талаар хүлээх үүргийг тусгасан болно.

2. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

2018 онд батлагдсан 10 аймгийн төвийн дулаан хангамжийг сайжруулах төслийн техник, эдийн засгийн үндэслэл, байгаль орчны төлөв байдлын үнэлгээ, ерөнхий үнэлгээний дүгнэлтэд үндэслэн байгаль орчны бүрдэл хэсэг бүрт тодорхойлсон сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх хугацаа, үндэслэл, баримтлан ажиллах дүрэм, стандартууд, зардлын хамт оруулав.

Төслийн хувьд барилга угсралтын ажил 2023 оноос эхэлж нийтдээ 25,6 сарын турш үргэлжлэн, ашиглалтад хүлээлгэн өгөхөөр төлөвлөсөн тул нөхөн сэргээлт, орчны тохижилттой холбоотой ажлуудыг 2023 оны байгаль орчны менежмент төлөвлөгөөнд тусгаагүй, гэхдээ дээрх чиглэлийн ажил үйлчилгээг огт хэрэгжүүлэхгүй гэсэн ойлголт биш юм. Тус төслийн 2023 онд хэрэгжүүлэх БОМТ-ний нийт зардал 1,903,000 төгрөг бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд уг зардал өсөж болно. Тухайн жилийн БОМТ-г барилгажилтын үе шатанд барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэгч байгууллага хэрэгжүүлнэ.

Хүснэгт 2.1: Чингис хотын дулаан хангамжийг сайжруулах төслийн 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардлын нэгтгэл

#	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Зардал, төг
1	Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө	1,253,000
2	Нөхөн сэргээлт, орчны тохижуулалтын зардал	-
3	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
4	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
5	Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	-
6	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	650,000
7	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах	-
Нийт дүн		1,903,000

Хүснэгт 2.2: Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал (төгрөг)	Тайлбар /Үндэслэл/	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг, стандарт
НЭГ. ГАЗРЫН ГАДАРГА, ХЭВЛИЙД НӨЛӨӨЛӨХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР								
Газрын гадарга бохирдох	Дулааны станцын барилгын ажлыг эхлүүлэхээс өмнө тус үнэлгээний тайлангийн хог хаягдлын хэсэгт заасны дагуу "Хог хаягдлыг дахин ашиглах, зайлуулах, устгах, төлөвлөгөө" боловсруулан үйл ажиллагаандаа мөрдөж ажиллах шаардлагатай. Дулааны станцын талбайн ойролцоо хог хаягдал түр хадгалах цэг байгуулан, хадгалах, төвлөрсөн хогийн цэг рүү тээвэрлүүлэх шаардлагатай.	Дулааны станц, шугам хоолойн барилгын ажлын талбай	Удаа	-	-	-	Хог хаягдлын менежментийн хэсэгт тусгасан	Хог хаягдлын тухай хууль, 2017 он, 10 дугаар бүлэг,
Хэсгийн дүн	Барилгын ажилд ашиглаж байгаа тээврийн хэрэгслүүдийг тогтсон нэг зогсоолд байрлуулах, тээврийн хэрэгслийн үзлэг оношлогоог тогтмол хийж байх, тос масло асгарсан тохиолдолд хамгаалах, саармагжуулах арга хэмжээ авах	Барилгын ажлын үед ашиглаж байгаа тээврийн хэрэгсэл	Удаа	-	-	-	Хөрсний хэсэгт тусгасан	-
ХОЁР.УУР АМЬСГАЛД НӨЛӨӨЛӨХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР								
Дулааны станцаас жил дунджаар 90,127 тн CO ₂ ялгарснаар агаар мандал дахь хүлэмжийн хийн агууламжийг нэмэгдүүлэх	Бүрэн шаталттай, өндөр үр ашигтай зуух ашиглахаар төлөвлөсөн.	Дулааны станцад				Үйл ажиллагааны зардалд тусгах		Уур амьсгалын өөрчлөлтийн үндэсний хөтөлбөр (УИХ-ын тогтоол 2011.01.06)
Хэсгийн дүн								
ГУРАВ. АГААРЫН ЧАНАРТ НӨЛӨӨЛӨХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР								
Дулааны станцыг барих, түүхий эдийг зөөвөрлөх үйл ажиллагаанаас тоосжилт үүсч, агаарын чанарт сөргөөр нөлөөлөх	Дулааны станцын барилгын ажлын үед үүсэх тоосжилтыг бууруулах зорилгоор замуудад тухай бүр усалгаа хийж байх	Дулааны станцын талбай, нүүрс тээвэрлэх зам	удаа	-	-	-	Нэгж талбайг услах зардлыг тооцсон бодит үр дүнгээс үнийг тогтоох, мөн цаг уурын нөхцөл байдалтай уялдуулан арга хэмжээ авах тул шууд тооцох боломжгүй	Монгол улсын Агаарын тухай хууль; MNS4585:2016 Агаарын чанарын стандарт-Техникийн ерөнхий шаардлага

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал (төгрөг)	Тайлбар /Үндэслэл/	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг, стандарт
Дулааны станцын барилгын ажлын үед болон ашиглалтын үед ашиглах техникүүдийн яндангаас агаар бохирдуулагч хий ялгарах	Ашиглаж байгаа техник хэрэгслүүдэд тогтсон хугацаанд хяналт хийх ба шаардлага хангахгүй байгаа төхөөрөмжүүдийг ашиглалтаас хасах	Дулааны станцын талбай, нүүрс тээвэрлэх зам	удаа	-	-	-	Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль, 7.3. тогтооно	Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль
Хэсгийн дүн						-		
ДӨРӨВ. ГАДАРГЫН УСАНД НӨЛӨӨЛӨХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР								
Тээврийн хэрэгслээс ШТМ асгарах, дулааны станцын яндан, нүүрсний агуулах, үнс хадгалах байгууламжаас үүссэн тоос, дэгдэмхий үнсээр хөрсөн бүрхэвч бохирдож, улмаар хур тунадас орсон үед үерийн усаар дамжин гадаргын усыг бохирдуулж болзошгүй.	ШТМ асгарсан тохиолдолд тархахаас сэргийлж зориулалтын шингээгч материал (spill kit)-ыг тээврийн хэрэгслүүдэд болон бусад шаардлагатай газруудад бэлэн байлгах	Тээврийн хэрэгслүүдэд болон бусад шаардлагатай газруудад	-	-	-	-	Хөрсний БОМТ-ийн зардалд тусгасан.	-
Хэсгийн дүн	Үнс хадгалах байгууламж нь битүүмжлэл сайтай, үнсийг зориулалтын автоцистернд ачих технологитой байх	Үнс хадгалах байгууламж	-	-	-	-	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах	-
ТАВ. ГАЗРЫН ДООРХ УСАНД НӨЛӨӨЛӨХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР								
Барилгын ажлын үед ашиглагдах техник тоног төхөөрөмжөөс алдагдсан шатах, тослох материал угаагдаж, хур борооны үерийн усаар, зөөгдөн хөрсөн бүрхэвч бохирдох, улмаар гадаргын болон газрын доорх усны чанар, найрлагад нөлөөлж болзошгүй	Газрын гадарга болон хөрсөн бүрхэвчинд авах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	Дулааны станцын талбай						
Барилгын ажлын үед ашиглагдах техник тоног төхөөрөмжөөс алдагдсан шатах, тослох материал угаагдаж, хур борооны үерийн усаар, зөөгдөн	Газрын гадарга болон хөрсөн бүрхэвчинд авах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	Дулааны станцын талбай						

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал (төгрөг)	Тайлбар /Үндэслэл/	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг, стандарт
хөрсөн бүрхэвч бохирдох, улмаар гадаргын болон газрын доорх усны чанар, найрлагад нөлөөлж болзошгүй								
Хэсгийн дүн								
ЗУРГАА. ХӨРСӨН БҮРХЭВЧИД НӨЛӨӨЛӨХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР								
Дулааны станц, дулаан дамжуулах шугам болон дулаан дамжуулах төвүүдийг барих явцад нийт 4.84 га талбайгаас нийт 4.1 тн ялзмагийн нөөц бүхий 12100 м³ үржил шимт хөрс хуулагдаж, эвдэрнэ.	Барилгын ажил эхлэхийн өмнө эвдэгдэх талбайн шимт хөрсийг 0.3 метр зузаантайгаар хуулан авч дулааны станцын эзэмшил газарт шимт хөрсний овоолгын талбайд хадгална.	Дулааны станц, дулаан дамжуулах төвүүд болон дулааны шугам сүжлээний хоолойг барих явцад эвдрэх 4.84 га талбай, түүний орчим	-	-	-	Үйл ажиллагааны зардал	-	Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрс хуулалт, хадгалалт (MNS 5916:2008)
						(2000,000)		
	ШТМ шингээх зориулалтын материал (Spill Station Oil & Fuel Spill Kit)-ыг бэлэн байлгаж ШТМ асгарсан тохиолдолд ашиглан тархалтыг хязгаарлах	Тээврийн хэрэгслүүд, бусад хэрэгцээтэй газруудад	Төг/жил	400,000	5	Үйл ажиллагааны зардал	Асгаралтыг шингээж авах иж бүрдэл (spill kit)	https://www.spillsupplies.com.au/oil-spill-kits-c18
Тээврийн хэрэгслүүд болон ШТС-аас ШТМ асгарсан тохиолдолд орчны хөрсөн бүрхэвчийг бохирдуулж болзошгүй	Тээврийн хэрэгслүүдийг зөвхөн засварын газарт урсгал засварыг хийлгэнэ.	Барилгын болон ашиглалтын үед ашиглаж байгаа бүх тээврийн хэрэгслүүд	-	-	-	Үйл ажиллагааны зардал	-	-
	Барилгын материал, тоног төхөөрөмжүүдийг зөөвөрлөх тээврийн хэрэгслүүд авто замын нэгдсэн сүлжээгээр зорчино. Шинээр түр замууд үүссэн тохиолдолд хааж байгалийн аясаар нөхөн сэргэх нөхцлийг бүрдүүлнэ.	Шинээр үүссэн түр авто замууд	Төг/жил	500,000	3	Үйл ажиллагааны зардал	(1,500,000)	-
Хэсгийн дүн								
ДОЛОО. УРГАМЛАН НӨМРӨГТ НӨЛӨӨЛӨХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР								
Дулааны станц, нүүрс хадгалах байгууламж,	Барилгажилтын нөлөөгөөр талхлагдсан газрыг тэгшилж, дулааны станцын	Дулааны станцын барилгажилтын	Төг/жил	(1,500,000) Нөхөн	3	(3,000,000) Нөхөн	-	Хөрс хамгаалах цөлжилтөөс сэргийлэх

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал (төгрөг)	Тайлбар /Үндэслэл/	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг, стандарт
харуулын байр зэргийг байгуулахад 0.43 га, дулаан дамжуулах 16 төвийг барихад 0.048 га, дулаан дамжуулах 10,916 метр (4 м өргөн) шугам хоолойг суурилуулахад 4.37 га буюу нийт 4.84 га талбайн ургамлан нөмрөг хөрсөн бүрхэвчийн хамт хуулагдаж, барилгажилт явагдаж буй талбай орчмын ургамлан нөмрөг талхлагдаж, тоосжилтонд өртөнө	барилга хоорондын талбайг тохижуулан, ургамал ургах нөхцөлийг бүрдүүлэхээс гадна явган хүний зам болон автозамыг хатуу хучилттай болгох.	үйл ажиллагаагаар нөлөөлөлд өртөх талбай		сэргээлт, орчны тохижуулалтын хэсэгт тусгагдсан.		сэргээлт, орчны тохижуулалтын хэсэгт тусгагдсан.		тухай хууль, 7.2.3 барилга байгууламж барьж буй иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага нь барилгын ажлын явцад болон дууссаны дараа эвдэрсэн газрын хөрсийг нөхөн сэргээх; Хэнтий аймгийн Чингис хотод дулааны станц, дулаан дамжуулах нэгдүгээр хэлхээний шугам хоолой барьж ашиглах төслийн БОННУ
Хэсгийн дүн								
НАЙМ. АМЬТНЫ АЙМАГТ НӨЛӨӨЛӨХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР								
Барилгажилтын үе: Жижиг хөхтөн амьтад, тэдгээрийн нүх, оромж нөлөөлөлд өртөж болзошгүй.	Барилгажилтын явцад амьтад устахаас урьдчилан сэргийлж, газар хөндөлтийн өмнө амьтад өртөх эсэхийг шалгах, амьтдыг эрсдэх орчноос үргээж холдуулах,	Дулааны станц, 10,916 м шугам хоолой, дулаан дамжуулах 16 төвийг байгуулахад өртөх 4.84 га талбай		Гүйцэтгэгчийн үйл ажиллагааны зардал тусгагдана.	-	Гүйцэтгэгчийн үйл ажиллагааны зардал тусгагдана.	-	Хэнтий аймгийн Чингис хотод дулааны станц, дулаан дамжуулах нэгдүгээр хэлхээний шугам хоолой барьж ашиглах төслийн БОННУ
Биологийн төрөл зүйлийн чухал амьдрах орчны хувьд дулаан хангамжийг сайжруулах төслийн талбай аймгийн хамгаалалттай Хэрлэн голын Б хэсгээс 400 м зайд, сумын хамгаалалттай Зүрхийн нуураас 17.6 км, Дэлийн бүрдээс 21.8 км, Улаан хад нэртэй газраас 28.7 км зайд буюу давхцалгүй. Мөн ойр байрлах (0-20 км) улсын ТХГН, ШЧГ, ойн сан байхгүй тул барилгажилт, ашиглалтын үед эдгээр газрын биологийн төрөл зүйлд үзүүлэх нөлөөлөл байхгүй.								
Хэсгийн дүн								
ЕС. ФИЗИК БОХИРДОЛ, ДУУ ШУУГИАНААС ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР								
Барилгын ажлын үйл ажиллагаанд ашиглагдах машин техник, тоног төхөөрөмжүүдээс дуу шуугиан үүсч, төслийн ажилчдын эрүүл мэндэд нөлөөлж болзошгүй	Үйл ажиллагааны явцад ашиглагдах техник хэрэгслүүдээс гарах дуу шуугианы түвшинг тухайн техник хэрэгслийн үйлдвэрээс зааж өгсөн дуу шуугианы техникийн үзүүлэлтээс хэтрүүлэхгүй байх,	Дулааны станцын талбай	-	-	-	-	Үйл ажиллагааны зардал	MNS 4585: 2016. Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага,
Хэсгийн дүн								

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал (төгрөг)	Тайлбар /Үндэслэл/	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг, стандарт
АРАВ. НИЙГЭМ, ЭДИЙН ЗАСАГТ НӨЛӨӨЛӨХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭ								
Аймгийн төвд Азийн Хөгжлийн Банкны дэмжлэгтэйгээр цэвэрлэх байгууламж байгуулагдаж ашиглалтанд орохоор төлөвлөгдсөн	Дулааны станцын үйл ажиллагаа эхлэхтэй уялдуулах.	Дулааны станцын хэвийн үйл ажиллагаа, Аймгийн төвд оршин сууж буй нийт өрх, үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуй нэгжүүд	-	-	-	-	-	-
Дулаан хангамжийн үйлчилгээ үзүүлж буй компаниудад ажиллаж буй ажилчид ажилгүй болох	Ажилгүй болох хүмүүсийг зохих сургалтад хамрагдуулж шинээр баригдах дулааны станцад ажиллуулах; Өөр ажлын байранд зуучлах, дэмжлэг үзүүлэхэд анхаарах	Дулаан хангамжийн компаниудад ажиллаж буй нийт ажилчид	-	-	-	-	Төслийн хэрэгжилтийн үе шатанд (2024) болон шинэ дулааны станц баригдсаны дараа	МУ-н 1999 оны 5 сарын 14-нд батлагдсан "Хөдөлмөрийн тухай" хууль МУ-н 2008 оны 5 сарын 22-нд батлагдсан "Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай" хууль МУ-н 2011 оны 6 сарын 17-нд батлагдсан "Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай" хууль
Хэсгийн дүн						-		
АРВАН ХОЁР. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТ								
Ахуйн хатуу хог хаягдлаар бохирдох	Хог хаягдлыг ангилан ялгаж, шаардлага хангасан хогийн цэг байгуулан түр хадгалах	Дулааны станцын барилгын ажлын үед болон ашиглалтын үе шатанд	Тн/жил	25000	12.53	1,253,000	Хог тээврийн зардал	-
Хэсгийн дүн						1.253.000		
	Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний нийт зардал 2023 он						1.253.000	

3. Нөхөн сэргээлт, орчны тохижуулалтын төлөвлөгөө

Дулааны станц, нүүрс хадгалах байгууламж, харуулын байр зэргийг байгуулахад 0.43 га, дулаан дамжуулах 16 төвийг барихад 0.048 га, дулаан дамжуулах 10,916 метр (4 м өргөн) шугам хоолойг суурилуулахад 4.37 га буюу нийт 4.84 га талбайд дулааны станцын барилга байгууламж, шугам хоолой баригдана (Хүснэгт 3.1).

Хүснэгт 3.1: Дулааны станцын барилга байгууламжийн талбай

Барилгын нэр	Бүтэц	Хэмжээ (м)	Талбайн хэмжээ (м2)	Талбайн хэмжээ (га)
Дулааны станцын байгууламж	Төмөр	47 x 42 м	1974	0.197
Нүүрс хадгалах байгууламж		53 x 43	2279	0.228
Харуулын байгууламж 1	Бетонон	4.5 x 4	18	0.0018
Харуулын байгууламж 2		3.5 x 2.5	8.75	0.00088
Дулаан дамжуулах шугам хоолой		10,916 (4 м өргөн)	43664	4.37
Түгээх төв (16 ш)	Контейнэр	2.44 x 12.19	475.9	0.0476
Хөрс хуулалт хийх талбай, га				4.84

Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хуулийн 7.2.3¹-т заасны дагуу барилгын ажлын явцад болон дууссаны дараа нөлөөлөлд өртсөн газрыг тэгшилж, дулааны станцын барилга хоорондын талбайг тохижуулан, ургамал ургах нөхцөлийг бүрдүүлэхээс гадна явган хүний зам болон автозамыг хатуу хучилттай болгох шаардлагатай. Нөхөн сэргээлт орчны тохижуулалтаар гүйцэтгэх ажил, баримтлах стандарт, хэрэгжүүлэх хугацаа, холбогдох зардал зэргийг төлөвлөн хүснэгт 3.2-т үзүүлэв.

Хүснэгт 3.2: Нөхөн сэргээлт, орчны тохижуулалтын төлөвлөгөөг 2024 онд хэрэгжүүлнэ.

Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Арга хэмжээний хамрах хүрээ	Нэгжийн зардал, төг.	Нийт зардал, төг.	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт аргачлал
Дулааны станцын барилгажилтын үйл ажиллагааны үед нөлөөлөлд өртсөн газрын хөрсийг бэхжүүлж, үржил шимийг нь сайжруулж, хүрээлэн буй орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах	Шимт хөрсөөр хучих талбайн хөрсийг түрж, тэгшилэх	Шимт хөрсөөр хучих талбай	600,000	1,800,000	2024 онд барилгажилтын хугацаанд	MNS 5914:2008 Байгаль орчин: Газрын нөхөн сэргээлт. Нэр томъёо, тодорхойлолт. MNS 5916:2008 Байгаль орчин: Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрсийг хуулах, хадгалах. MNS 5918:2008 Байгаль орчин: Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах. Техникийн ерөнхий шаардлага.
	Хучсан шимт хөрсийг тараан, тэгшилж, байгалийн нөхөн ургалтыг дэмжих	Шимт хөрсөөр хучигдсан талбай	400,000	1,200,000	2024 онд барилгажилтын хугацаанд (барилгажилт 3 жилийн хугацаанд үргэлжилнэ)	
Нийт зардал, төг.				3,000,000	2024 он	

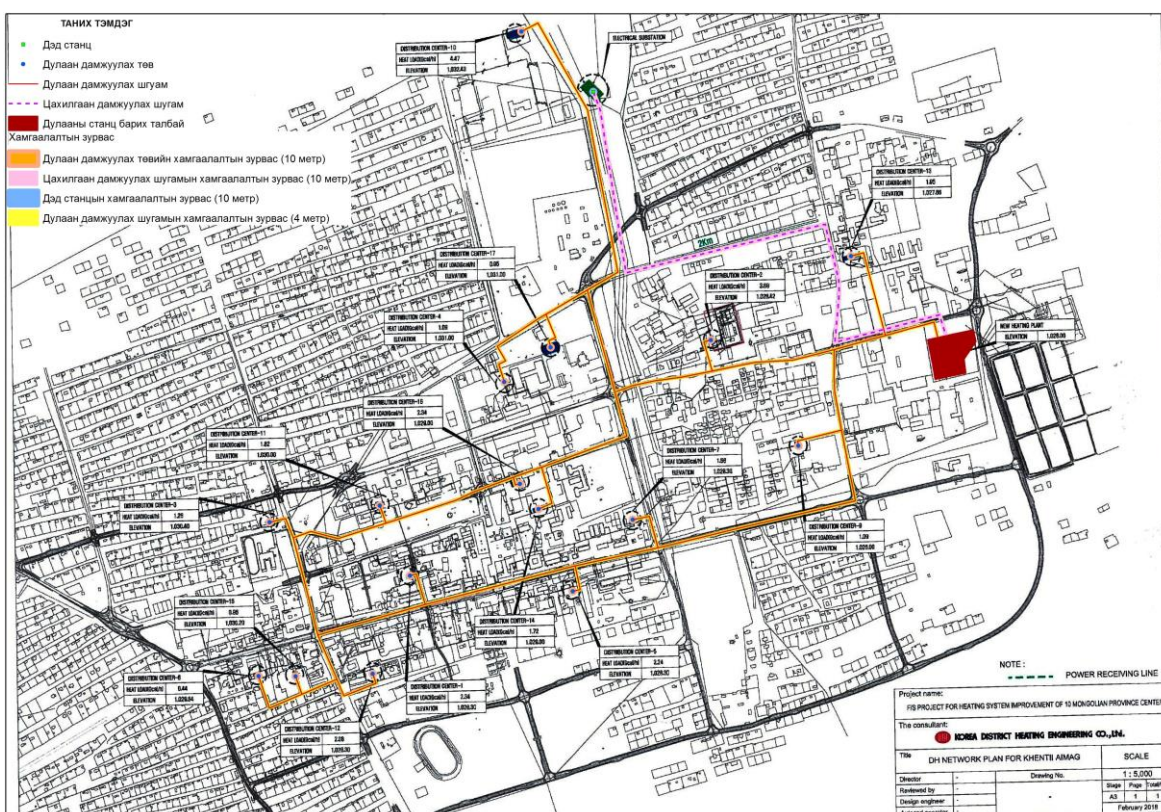
¹Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хуулийн 7.2.3. барилга байгууламж барьж буй иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага нь барилгын ажлын явцад болон дууссаны дараа эвдэрсэн газрын хөрсийг нөхөн сэргээх;

4. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох төлөвлөгөө

10 аймгийн дулаан хангамжийг сайжруулах төсөл нь Хэнтий аймгийн Чингис хотод шинээр дулааны станц, дулаан дамжуулах төвүүд, дулаан болон цахилгааны шугам сүлжээг байгуулна. Төслийн нөлөөлөлд 1-р хэлхээний шугам, төлөвлөгдсөн дулаан дамжуулах төвүүд, дулааны станцын ойр орчимд оршин сууж буй айл өрхүүд, үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуй нэгжүүд хамрагдана. Судалгааны хүрээнд тус аймагт дулааны станцын төсөлтэй холбоотой нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох айл өрх, хувь хүн, аж ахуй нэгж байхгүй болно. Гэвч төслийн хэрэгжилтийн явцад төслийн хэрэгжилттэй холбоотой үүссэн санал гомдлыг журмын дагуу шийдвэрлэх шаардлагатай.

Төслийн хэрэгжилттэй холбоотойгоор хувь хүн, аж ахуй нэгжийн эзэмшил газраар дайран өнгөрөх тохиолдолд, шугам сүлжээг байгуулах явцад Монгол улсын Засгийн газрын 1996 оны 120 тогтоолоор баталсан "Эрчим хүчний шугам сүлжээг хамгаалах дүрэм"-г баримтлах бөгөөд холбогдох нөхөн олговрыг Эдийн засгийн Хөгжлийн Хамтын ажиллагааны Сангийн Аюулгүй ажиллагааны бодлогыг баримтлан зохицуулна.

Зураг 4: Чингис хотод төлөвлөгдсөн шугам сүлжээний зураглал

Судалгааны хүрээнд тус аймагт дулааны станцын төсөлтэй холбоотой нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох айл өрх, хувь хүн, аж ахуй нэгж байхгүй болно. Гэвч төслийн хэрэгжилтийн явцад төслийн хэрэгжилттэй холбоотой үүссэн санал гомдлыг журмын дагуу шийдвэрлэх шаардлагатай.

Төслийн хэрэгжилттэй холбоотойгоор хувь хүн, аж ахуй нэгжийн эзэмшил газраар дайран өнгөрөх тохиолдолд, шугам сүлжээг байгуулах явцад Монгол улсын Засгийн газрын 1996 оны 120 тогтоолоор баталсан "Эрчим хүчний шугам сүлжээг хамгаалах дүрэм"-ийг баримтлах бөгөөд холбогдох нөхөн олговрыг Эдийн засгийн Хөгжлийн Хамтын ажиллагааны Сангийн Аюулгүй ажиллагааны бодлогыг баримтлан зохицуулна.

Хүснэгт 4.1: Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө

Нөлөөлд өртөх иргэд	Нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нэгжийн өртөг	Нийт зардал	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
Дулаан хангамжийг сайжруулах төсөлтэй холбоотой нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох айл өрх, хувь хүн, аж ахуй нэгж байхгүй.	Төслийн хэрэгжилтийн явцад төслийн хэрэгжилттэй холбоотой үүссэн санал гомдлыг журмын дагуу шийдвэрлэх	Чингис хотын иргэд	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох айл өрх, хувь хүн, аж ахуй нэгж байхгүй.		2023 онд	МУ-ын ЗГ-ын 1996 оны 120 дугаар тогтоолоор баталсан "Эрчим хүчний шугам сүлжээг хамгаалах дүрэм" Эдийн засгийн Хөгжлийн Хамтын ажиллагааны Сангийн Аюулгүй ажиллагааны бодлого

5. Түүх соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө

Монгол улсын Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль болон ЮНЕСКО-гоос баталсан олон улсын эрх зүйн актуудад соёлын төрөл зүйл, соёлын өвийг хамгаалахтай холбоотой дараах асуудлуудыг тусгасан байдаг. Үүнд:

- 1972 онд баталсан "Дэлхийн соёлын болон байгалийн өвийг хамгаалах" тухай конвенц;
- 2001 онд баталсан "Соёлын төрөл зүйлийн тухай" тунхаглалд соёлын өв, түүний төрөл зүйл нь бүх хүн төрөлхтний өв хөрөнгө бөгөөд өнөө үе болон хойч үеийн ашиг сонирхлын үүдснээс тэдгээрийг хүлээн зөвшөөрч, хадгалж хамгаалах тухай заасан байна;
- Монгол улсын Үндсэн хуулийн 1 дүгээр бүлгийн 7.1-д "Монголын ард түмний түүх, соёлын дурсгалт зүйл, шинжлэх ухаан, оюуны өв төрийн хамгаалалтад байна" гэж заасан;
- Монгол улсын Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн 27.8-д хот суурин, барилга байгууламж барих, шинээр зам тавих, усан цахилгаан станц байгуулах, газар тариалан эрхлэх, ашигт малтмалын хайгуул хийх, ашиглах зэрэг аж ахуйн үйл ажиллагаа явуулахад зориулан газар олгохоос өмнө палеонтологи, археологи, угсаатны мэргэжлийн эрдэм шинжилгээний байгууллагаар урьдчилан хайгуул, судалгаа хийлгэж, дүгнэлт гаргуулна. 27.9-д урьдчилан хайгуул судалгаа хийлгэх, илэрсэн түүх, соёлын дурсгалыг авран хамгаалах ажилд шаардагдах зардлыг захиалагч хариуцна. 27.10-т урьдчилан хайгуул, судалгаа хийлгэж, дүгнэлт гаргуулаагүй нь газар эзэмшүүлэх шийдвэрийг хүчингүй болгох үндэслэл болно гэж заажээ;
- Палеонтологи, археологийн хайгуул, малтлага, судалгаа нь эрдэм шинжилгээний болон авран хамгаалах үндсэн чиглэлтэй байх бөгөөд соёлын биет өвийн судалгаа, шинжилгээг мэргэжлийн эрдэм шинжилгээний байгууллага хийнэ.

Хэнтий аймгийн төв Чингис хотын дулаан хангамжийг сайжруулах төслийн талбай нь улсын болон орон нутгийн бүртгэлтэй түүх соёлын дурсгалт газруудтай давхцалгүй. Тиймээс тус төслийн хэрэгжилтээс хотын түүх соёлын дурсгалт зүйлс, газруудад шууд нөлөөлөх сөрөг нөлөөлөл байхгүй. Харин барилгын ажлын явцад өмнө нь судалж тогтоож чадаагүй түүх, соёлын дурсгал илэрсэн тохиолдолд ажлыг зогсоож, холбогдох хууль журмын дагуу арга хэмжээ авах шаардлагатай.

Хүснэгт 5.1: Түүх, соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө

Нөлөөлөлд өртөх түүх соёлын өвүүд	Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Нэгжийн өртөг	Нийт зардал	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
Барилгажилтын үед газар шорооны ажил хийгдэх явцад өмнөх судалгаагаар илрээгүй, хөрсөнд хадгалагдан үлдсэн байж болзошгүй археологи, палеонтологи, түүх соёлын дурсгалт зүйлс илэрч, нөлөөлөлд өртөж болзошгүй	Барилгажилтын үед түүх, соёлын дурсгалын зүйлс илэрсэн тохиолдолд ажлыг зогсоож, холбогдох хууль журмын дагуу арга хэмжээ авах	Дулааны станцын талбай, дулааны дамжуулах төв, дулааны шугам сүлжээ, цахилгааны дэд станц, цахилгаан дамжуулах шугам сүлжээ	-	-	2023	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль, 27.8, 27.9, 38.3-р зүйл
Нийт зардал, төг				-		

6. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

Төслийн бүхий л үе шатанд тохиолдож болзошгүй осол, аюул, эрсдэлүүдийг урьдчилан тодорхойлж, түүнээс урьдчилан сэргийлэх, шаардагдах зардал, баримтлах стандартыг тусгав.

Осол, аюулыг эх үүсвэрээр нь дараах байдлаар ангилав. Үүнд:

- Үйлдвэрийн үйл ажиллагааны явцад үүсэх осол;
- Мэргэжлээс шалтгаалах өвчлөл, халдварт өвчин тархалтаас шалтгаалсан осол;
- Байгалийн гамшиг тохиолдох;
- Гал түймэр гарах;
- Хяналтаас гадуурх дэлбэрэлт үүсэх;
- Тээврийн хэрэгслийн осол гарах.

6.1 Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг

Монгол улсын хэмжээнд мөрдөгдөж буй химийн хорт болон аюултай бодистой холбоотой хууль тогтоомжуудыг биелүүлэх нь хүний эрүүл мэнд байгаль орчин, төслийн үйл ажиллагаанд учирч болзошгүй эрсдэлийг бууруулах, эдийн засгийн үр ашгийг нэмэгдүүлэх ач холбогдолтой. Химийн хорт болон аюултай бодистой холбоотой дараах хууль журмуудыг үйл ажиллагаанд мөрдөж ажиллана. Үүнд:

- Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль;
- Эрүүгийн хууль;
- Галын аюулгүй байдлын тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/;
- Гамшгаас хамгаалах тухай хууль;
- Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль;
- Монгол Улсад ашиглахыг хориглосон химийн хорт болон аюултай бодисын жагсаалт, Монгол Улсад ашиглахыг хязгаарласан химийн хорт болон аюултай бодисын жагсаалт;
- Химийн хорт болон аюултай бодис экспортлох, импортлох, хил дамжуулан тээвэрлэх болон үйлдвэрлэх, худалдах журам, БОАЖСайд, ГХСайдын 2009 оны 11 дүгээр сарын 16-ны өдрийн 334/104 дүгээр хамтарсан тушаал;

- MNS 6458: 2014 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуй. Химийн хорт болон аюултай бодис, бүтээгдэхүүний агуулах. Ерөнхий шаардлага;
- MNS 5029:2011 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуй. Химийн хорт болон аюултай бодисын шошго, анхааруулах тэмдэг;
- MNS 5566:2005 Гал түймрээс хамгаалах. ААН, байгууллага, барилга, байгууламжид гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгслийн зайлшгүй байх шаардлага, норм;
- MNS 4628:2013 Шатахуун түгээх станц. Техникийн ерөнхий шаардлага;
- MNS 12.104-94 Хөдөлмөр хамгааллын стандартын систем;
- MNS 5105:2001 Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал. Үйлдвэрлэлийн эрүүл ахуй. Эрүүл ахуйн хамгаалалтын бүсийн хэмжээ, ерөнхий шаардлага;
- MNS 4747:99 Химийн технологи. Химийн үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн. Аммиакийн шүү. Техникийн ерөнхий шаардлага.

Дулааны станцыг барьж, ашиглах төслийн 2023 онд хэрэгжүүлэх “Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө”-г дараах хүснэгтэнд нэгтгэн тусгав.

Хүснэгт 6.1: Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нэгж	Нэгжийн өртөг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, аргачлал
Химийн бодис хүний эрүүл мэндэд нөлөөлөх	Тухайн бодисын MSDS-д заасны дагуу хадгалах, бүх ажилчид хөдөлмөр хамгааллын хувцас, хэрэгсэлүүдийг ашиглаж хэвших	Химийн бодистой харьцах бүх хүн					Үйл ажиллагааны зардал	Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль,
Гал түймэр	1. Дулааны станцын талбайд гал түймрээс сэргийлэх боломжтой бүх арга хэмжээг авах 2. Дараах эрсдэл бууруулах арга хэмжээг авах: -Нийт ажилчдыг гал унтраах сургалтад хамруулах, -Галын дохиолол, гал унтраагуур, гал унтраах хоолойг зохих газруудад байрлуулах, -Бүх ажлын талбайд галын дохиолол, аюулын гарцын (хэрэв тодорхой биш бол, жишээ нь ганц хаалгатай бол) байрлалыг заасан самбар байрлуулах; галын дохиолол, гал унтраагуур, гал унтраах хоолойд зөвшөөрөгдсөн тэмдэг тавьсан байх хэрэгтэй. 3. Гал гарсан тохиолдолд: -Галаас яаралтай гарах -Химийн бодистой ажиллахад тэднийг хадгалах бүх зааврыг хатуу дагаж мөрдөх, тэдгээр бодисыг зохих газарт нь хадгалах -Гал түймрийн үед барилга байгууламж бүрт тохирох зааврыг ашиглах	Төслийн бүх байгууламжуудад	Төгрөг	600000 - гал унтраагуур (дугуйтай) 13000 Гал унтраагуур 1 кг 95000 Гал унтраагуур 2-5 кг	2 10 10	12,000,000 1,300,000 9,500,000	Үйл ажиллагааны зардал	Галын аюулгүй байдлын тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/, 3 дугаар бүлэг Гамшгаас хамгаалах тухай хууль, 5 дугаар бүлэг
Хяналтаас гадуурх дэлбэрэлт	Төслийн талбайд аюулгүй ажиллагааны бүх дүрэм журам болон аюултай бодистой холбоотой бусад бүх журмыг дагаж мөрдөх	Зуухны хэсэг	Төгрөг	-	-	-	Цалингийн зардалд тусгагдсан	Тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрэм, Тэсэрч, дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/, 3 дугаар бүлэг
Хүний эрүүл мэнд муудах	Хүний эрүүл мэнд муудахад аймгийн эрүүл мэндийн нэгдсэн төвд хүргэх арга хэмжээг авна.	Төслийн бүх байгууламжуудад	Төгрөг	-	-	-	Үйл ажиллагааны зардал, цалингийн зардалд тусгагдсан	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль, 3, 4 дүгээр бүлэг

Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нэгж	Нэгжийн өртөг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, аргачлал
Автомашинны осол	Замын хөдөлгөөний аюулгүйн дүрмийг мөрдөөгүй тохиолдолд авах арга хэмжээний тухай бодлогыг боловсруулж, мөрдөж ажиллах, нэг буюу түүнээс олон автомашин хамарсан осол гарсан тохиолдолд компанийн даатгалын журмыг мөрдөнө. Ослын улмаас хүн бэртэж гэмтэх буюу нас барсан тохиолдолд урьд нь тогтоосон эмнэлгийн түргэн тусламжийн журмыг мөрдөнө. Гал түймэр гарвал галын журмыг мөрдөнө.	Төслийн түүхий эд тээвэрлэлтийн нэгжүүдэд		-	-	-	Үйл ажиллагааны зардалд тусгагдсан	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль, 5 дугаар бүлэг Аюулгүй ажиллагааны журам, Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль, 5 дугаар бүлэг, Замын хөдөлгөөний дүрэм Замын аюулгүй байдлын тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/, 3 дугаар бүлэг
Хэсгийн дүн						-		

7. Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ)

Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 31-р зүйл болон 2012 онд шинэчлэн батлагдсан байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуульд (Төрийн мэдээлэл, 2012 оны 22 дугаар) зааснаар Чингис хотын дулаан хангамжийг сайжруулах төслийг хэрэгжүүлэхдээ тухайн дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, стратегийн үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх зорилгоор байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулан батлуулж хэрэгжилтийг хангаж ажиллах үүрэг төсөл хэрэгжүүлэгчид өгөгдсөн. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь байгаль хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрөөс бүрдэх бөгөөд орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрт төслийн үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчны төлөв байдалд үзүүлж байгаа өөрчлөлтийг хянах, шинжилгээ хийх, үр дүнг тайлагнах, түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэлбэр, шаардагдах хөрөнгө, зардал, хугацааг тодорхойлон тусгахаар хуульчлагдсан байна.

Хуулийн дээрх заалтыг удирдлага болгон Чингис хотын дулаан хангамжийг сайжруулах төслийг хэрэгжүүлэх явцад төсөл хэрэгжүүлэгчээс байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тайлан болон байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд тусгасан сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний үр дүн, төслийг хэрэгжүүлж буй дэвсгэрт бий болж болзошгүй өөрчлөлтүүдийг тодорхойлох, хянах зорилгоор хяналтын үзүүлэлтүүд, байршил, хийх хугацаа, зардал, баримтлах стандарт, аргачлалыг тодорхойлж энэхүү орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг (ОХШХ) боловсруулав.

Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ) нь төслийн нөлөөллийн болон нөлөөлөлд өртөж болзошгүй бүс нутагт гарч болзошгүй өөрчлөлтүүдийг эрт тодорхойлох, сөрөг нөлөөллийг бууруулах үйл ажиллагааны үр дүнг илтгэх, авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний үндэслэлийг боловсруулах, орон нутгийн захиргаа, хяналтын байгууллага, нутгийн оршин суугчдад байгаль орчин, амьдрах орчны өөрчлөлтийн талаар бодит мэдээлэл өгөх үндсэн зорилготой.

БОМТ болон ОХШХ-ийн хэрэгжилтийн тайланг заасан хугацаанд гаргаж төсөл хэрэгжиж буй нутаг дэвсгэрийн захиргаа, ойр орчмын нутаг дэвсгэр дэх иргэдэд танилцуулах тэдний саналыг нэгтгэн тусгах ажлыг зохион байгуулах, оролцогч болон сонирхогч талуудад мэдээллийг ил тод байлгах.

Чингис хотын дулаан хангамжийг сайжруулах төслийн 2023 онд хэрэгжүүлэх орчны хяналт шинжилгээний зардал 650,000 төгрөг болно.

Хүснэгт 7.1: Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Хэмжигдэхүүн ий нэгж	Байршил	Хугацаа ба давтамж	Хяналт шинжилгээний ажлын хэмжээ	Нэгжийн зардал, төгрөг	Нийт зардал, төгрөг	Тайлбар	Баримтлах стандарт ба арга, аргачлал	Зөвшөөрөгдсөн дээд, доод утга
ГАЗРЫН ГАДАРГА ХЭВЛИЙ									
Газрын гадаргын төрх байдлын өөрчлөлт	Га	Дулааны станцын талбай	5 жилд 1 удаа	5 жилд 1 удаа		-	Хот суурины газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааны ажилд багтаах	Засгийн газрын 2003 оны 28 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралт Газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгаа хийх журам	MNS 5850:2008 Хөрсний чанар. Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандартад заасан үзүүлэлтийг хөрсний шинж чанарт тохируулан харьцуулах
Хэсгийн дүн						-			
ХӨРСӨН БҮРХЭВЧ									
Хөрсний агро химийн үндсэн үзүүлэлтүүд (ялзмаг, хөдөлгөөнт фосфор, хөдөлгөөнт кали, урвалын орчин, цахилгаан дамжуулах чанар, карбонат)	Ялзмаг – хувь, хөдөлгөөнт фосфор – мг/100г, хөдөлгөөнт кали – мг/100г, карбонатын агууламж - хувь	Хөрс хуулах талбай болон шимт хөрсний овоолго	Хөрс хуулахын өмнө болон нөхөн сэргээлт хийхийн өмнө	3 удаа	50,000	150,000	Нөхөн сэргээлт хийхийн өмнө үржил шимт хөрсний овоолгоос 0-20 см гүнээс дээжийг авна.	Шинжилгээний дээж авахад тавигдах ерөнхий шаардлагууд MNS 298:1990	
Хөрсөн дэх хүнд металлууд Ag, Al, As, B, Ba, Be, Bi, Ca, Cd, Co, Cr, Cu, Fe, Ga, Hg, K, La, Mg, Mn, Mo, Na, Ni, P, Pb, S,	мг/кг	Тоосжилт үүсэх эх үүсвэрийн салхины доод хэсэгт агаарын чанарын хяналт шинжилгээний 2 цэгийн ойролцоо	Жилд нэг удаа	1 цэг	100,000	100,000	Хөрсний гадаргын 0-1 см гүнээс авна	Хөрс. Дээж авах, савлах, тээвэрлэх, хадгалах журам MNS 2305:1994 Хөрсний чанар. Хөрс бохирдуулагч	

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Хэмжигдэхүүн ий нэгж	Байршил	Хугацаа ба давтамж	Хяналт шинжилгээний ажлын хэмжээ	Нэгжийн зардал, төгрөг	Нийт зардал, төгрөг	Тайлбар	Баримтлах стандарт ба арга, аргачлал	Зөвшөөрөгдсөн дээд, доод утга
Sb, Sc, Sr, Th, Ti, Tl, U, V,W, Zn								бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS 5850:2008	
Хэсгийн дүн						250,000			
УРГАМЛАН НӨМРӨГ									
-Ургамлын зүйлийн бүрдэл -Тусгаг бүрхэц -Нэн ховор, ховор, ашигт ургамал ургадаг эсэхийг шалгах - Ургамалжилтын төлөв байдлыг тодорхойлох	%	Хөрс хуулалт хийх талбай	Хөрс хуулалтын өмнө 1удаа	1	400,000	400,000		Ургамлын бичиглэл хийх ерөнхий аргазүй	Чингис хотын дулаан хангамжийг сайжруулах төслийн БОТБҮ-ний тайлан, 2019
Хэсгийн дүн						400,000			
Нийт зардал						650,000			

8. БОМТ, түүний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах, хэлэлцүүлэх хуваарь

Эрчим хүчний яамны захиалгаар хэрэгжиж байгаа Дулааны станц, шугам хоолой, дамжуулах төв барьж ашиглах төслийн 2023 оны БОМТ-ний хэрэгжилтийн тайланг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага (БОАЖЯ)-д хүргүүлэх ба орон нутгийн Байгаль орчны албанд тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг хүргүүлнэ. Мөн төсөл хэрэгжиж буй нутаг дэвсгэрийн сум, багийн иргэдийн хуралд хэрэгжилтийн талаар танилцуулгыг жил тутамд хийнэ.

Энэхүү төлөвлөгөөг "Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь"-ийн дагуу оролцогч талуудад тайлагнана.

Хүснэгт 8.1: Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь

БОМТ хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэх байгууллагууд	Тайлагнах, хэлэлцүүлэх хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцах эзэн	Зохион байгуулах газар
БОАЖЯ-ны ХБОБНГ-т	"Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам"-ын дагуу	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө, Тухайн жилийн БОМТ-г хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр, Тухайн жилийн БОМТ-г хэрэгжилтийг нутгийн оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь	Төсөл хэрэгжүүлэгчээс тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг хүлээж авсан харьяа аймгийн Байгаль орчны газар түүний биелэлтийг шалгаж, дүгнэлт гаргах ажлын хэсгийг харьяа аймгийн Засаг даргын захирамжаар байгуулж, ажиллуулан дүгнэлтийг тухайн оны 11 дүгээр сарын 30-ны дотор гаргуулна.	Үйл ажиллагааны зардал (Тухайн жилийн тайлан боловсруулах, хэвлэх ажлын зардал)	Барилгын ажлын үед барилгын ажлын толгойлон гүйцэтгэгч компани; ашиглалтын үед үйл ажиллагааг хариуцах байгууллага	БОАЖЯ-ны ХБОБНГ Харьяа аймгийн БО-ны газар
Харьяа сумын ЗДТГ, БО-ны албанд	Танилцуулга, илтгэл болон тайлан гаргаж хурлаар хэлэлцүүлэх	БОМТ-ний хэрэгжилтийн явцыг БО-ны бүрдэл хэсгүүдээр гарган танилцуулах	Жилд 1 удаа	Үйл ажиллагааны зардал (Тухайн жилийн тайлан, тараах материал хэвлэх болон бусад зардал)	Барилгын ажлын үед барилгын ажлын толгойлон гүйцэтгэгч компани; ашиглалтын үед үйл ажиллагааг хариуцах байгууллага	Орон нутгийн ЗДТГ
Иргэдийн төлөөлөл	Орон нутгийн иргэдийн төлөөлөлийг дулааны станцын талбайд хүлээн авч, Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг танилцуулах,	БОМТ-ний хэрэгжилтийн явцыг БО-ны бүрдэл хэсгүүдээр гарган танилцуулах	Жилд 1 удаа	Үйл ажиллагааны зардал (Тухайн жилийн тайлангийн танилцуулга, тараах материал хэвлэх, танилцуулга хийх зардал)	Барилгын ажлын үед барилгын ажлын толгойлон гүйцэтгэгч компани; ашиглалтын үед үйл ажиллагааг хариуцах байгууллага	Дулааны станцын талбайд